

Irgens, T.B., Ryland, L.K. & Egeland, O.-V. (2024). Risikolek – en fare eller nødvendighet? I A.Ø. Halsnes & L.K. Ryland (Red.). *Hånd i hånd i barnehagelærerutdanningen: Der lek, fag og praksis møtes* (s. 29–42). Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa291002>

Kapittel 2

Risikolek – en fare eller nødvendighet?

Tale Birkeland Irgens, Lill Krestin Ryland og Ole-Vinjar Egeland

Innledning

I barnehagelærerutdanningen lærer studentene om risikolek og om den skandinaviske tilnærmingen vi har til begrepet. Rammeplan for barnehager påpeker at barnehagen skal bidra til at barna «opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Den viser også til at personalet skal «gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet» (s. 50). Dette betyr at barnehagene har et ansvar for å legge til rette for risikolek og tilby barna voksne som kan være aktive og støttende i deres lek og utvikling. I henhold til sosiokulturell læringsteori vil de ansatte i barnehagen være et støttende stillas for lek og læring og bidra til at barnet kan være i den proksimale utviklingssonen, eller sonen for den nærmeste utvikling (Askland & Sataøen, 2019, s. 203; Lillemyr, 2020, s. 111). Dette innebærer at barnehagen må reflektere over

sine verdier og holdninger til det å være en barnehage der barna kan få utfolde seg i klatretreer, ake i den litt farlige bakken og leke i og ved den spennende bekken. Det å være barn i dag er noe annerledes enn det var for bare noen tiår siden. Er du født på 70- eller 80-tallet, vil du mest sannsynlig huske hvordan det var å leke «cowboy og indianer» i nærmiljøet, med både trær og fjellskrenter som kulisser. På uteområdet til barnehager i dag finnes gummidekte underlag og statiske klatreapparater, samtidig som trær blir felt av hensyn til risikoen de representerer, og barna må forholde seg til en rekke regler som innskrenker deres muligheter for fri utfoldelse. Nyere studier viser også at barnehagebarn er overraskende lite fysisk aktive utendørs (Dønnestad et al., 2018; Nilsen et al., 2019; Osnes & Skaug, 2015), til tross for anbefalingen om minimum tre timer moderat til høyintensiv fysisk aktivitet hver dag (Helsedirektoratet, 2022).

Sikkerheten i barnehagen vil alltid stå sentralt, men våre verdier vil også legge viktige føringer for hvordan slik lek, som også innebærer risiko for skade, vil utspille seg. Ved å sette ord på, og bli bevisst, kan personalet ta enda større del i barnas risikolek og være den voksne som gir muligheter og ikke begrenser. På denne måten vil man kunne gå hånd i hånd med barnet og være en aktiv og bevisst voksen som motiverer og stimulerer barnet i dets utvikling.

Forskningsspørsmål

I denne studien er vi interessert i få mer kunnskap om de ansattes møte med begrepet risikolek og hvordan risikolek utspiller seg i barnehagehverdagen. Dette har ført til følgende forskningsspørsmål: Hvilke verdier og holdninger har barnehageansatte til risikolek?

Teoretisk forankring

Risikolek

Risikofylt lek kan defineres som lek der barna frivillig oppsøker spenning og fare (Brussoni et al., 2015; Sandseter, 2010; Stephenson, 2003). Risikolek kan ha mange ulike dimensjoner, og det er derfor tjenlig med underkategorier av risikolek som konkretiserer hvilke farer som kan oppstå i lek (Kleppe, 2017;

Sandseter, 2009). Disse kategoriene er: lek med store høyder, lek med stor fart, lek med farlige redskaper, lek nær farlige elementer, lek som innebærer kamp, lek der barna kan forsvinne, lek som innebærer sammenstøt og lek som gir overført risiko eller spenning.

Som nevnt oppfordres det også i rammeplan for barnehager at barn skal få trening i å vurdere og mestre risikofylt lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Det å la barna få lov til å leke risikofylt er positivt på flere måter og vil blant annet føre til økt fysisk-motorisk kompetanse (Pellegrini & Smith, 1998). Risikolek er forbundet med fysisk aktive barn, og det er funnet korrelasjon mellom risikolek og økt fysisk aktivitet hos barn (Kleppe, 2018; Sando et al., 2021; Sandseter, 2010). Dette betyr også at tilrettelegging av risikolek, innenfor de fleste av underkategoriene, kan gjøre det mulig for de ansatte å oppfylle de nye anbefalingene fra Helsedirektoratet (2022) om minst tre timer fysisk aktivitet hver dag. Barn som driver med risikofylt lek, kan dermed få en bedre fysisk helse, men vil også kunne få gevinst innen sosial helse, sosial kompetanse og resiliens (Brussoni et al., 2015; Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 50).

Gjennom risikolek vil barna få erfare et bredt følelsesregister som mestring, glede, spenning, men også følelser som nøling og frykt (Coaster & Gleave, 2008). Det er viktig at barna får muligheten til å lære å mestre utfordringer og motgang gjennom lek, slik at de senere i livet kan bruke denne erfaringen til å løse motgang i ulike livssituasjoner. Studier viser at overbeskyttelse i barndommen øker sannsynligheten for å utvikle angst senere i livet (Allen & Rapee, 2005; Clarke et al., 2013). Den økende forekomsten av angst og usikkerhet blant unge i dag viser at strategier for å mestre utfordringer er noe som burde få større oppmerksomhet (Sivertsen & Johansen, 2022). Det er derfor viktig at barn kan få prøve og feile gjennom lek slik at de får mulighet til å utvikle egne strategier for å mestre eventuell motgang. Barna har beskrevet stor glede ved å kjenne på følelsen «skummelt-artig», som er en blanding av følelsene frykt og glede (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 44). Når barna har mestret noe som i utgangspunktet følte skummelt, har kroppen produsert adrenalin og endorfiner som gir barna en slags naturlig rusfølelse i etterkant av aktiviteten (Breivik, 2001; Sandseter et al., 2021). «Det artigste jeg vet, er det jeg nesten ikke tør» (Mjaavatn, 1999, s. 53), beskriver godt hvordan den intense følelsen av spenning trumfer frykten for eventuelle skader. Gjennom de positive følelsene barna opplever under risikolek, øker motivasjonen til å holde seg i aktivitet for å oppleve noe som er «skummelt-artig» igjen.

Det finnes indikasjoner på at ansatte i norske barnehager begrenser muligheter for risikolek til tross for de mange positive effektene som er nevnt over. En mulig forklaring på for hvorfor risikolek ikke er en større del av leken i barnehager, kan være frykten fra ansatte for at barna skal få alvorlige skader. Det er ingen korrelasjon mellom økt risikolek og bruddskader (Brussoni et al., 2015) og 98 prosent av alle skader i barnehagen er kategorisert som småskader (Sandseter et al., 2013). Rammeplanen krever at barna skal få trening på å mestre egne liv, og dette er ikke forenlig med samfunnets ensidige fokus på skadereduksjon (Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandseter, 2017). Gjennom risikolek vil barna få mulighet til å øke sin reaksjonsevne, motoriske kontroll, fysiske styrke og romorienteringsevne, i tillegg til sin subjektive risikovurdering. Dette er ferdigheter som legger til rette for at barna velger hensiktsmessige handlinger i plutselige risikosituasjoner. Man kan dermed si at den beste ulykkesforebyggingen er at barn får mange erfaringer med å være i risikosituasjoner (Sandseter, 2013).

Moral og etikk i risikolek

I arbeidet med å tilrettelegge for risikolek i barnehagen er det flere faktorer som spiller inn, slik som regler, struktur, verdier og holdninger. En organisasjonskultur består både av kulturinnhold og kulturuttrykk (Bang, 2020, s. 48). Kulturinnholdet handler om de verdier, normer og virkelighetsoppfatninger som preger organisasjonen. Dersom en tenker på en organisasjonskultur som et isfjell, vil verdier, normer og virkelighetsoppfatninger ofte ligge under vannoverflaten, og på denne måten være usynlig for oss (Larsen & Slåtten, 2020, s. 81). Sentrale verdier som ligger til grunn for hvordan man ser på begrepet risikolek, er dermed usynlige, men blir synlig blant annet gjennom hvordan vi agerer. Dette kalles kulturuttrykk, og omhandler både språk, atferd og historier som finnes i et kollegium. Kunnskap om kulturelt betingede faktorer som materiell, utstyr, rutiner, prosedyrer og ritualer kan peke på hvilken kultur en barnehage har. De verdier og holdninger som finnes i en barnehage, vil også være preget av ulike etiske perspektiver. Etikk og moral blir ofte sett i sammenheng, og moralen blir gjerne beskrevet som et sett av holdninger og oppfatninger om hva som er rett og galt i samspill med andre mennesker (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 81). Når det gjelder etikk, vil refleksjoner ha en sentral posisjon, der man reflekterer seg frem

til den gode handlingen (Lingås, 2019, s. 15). Dette betyr at moralen gir oss en magesfølelse for hvordan vi skal agere i en bestemt situasjon, og etikken hjelper oss alle de gangene man gjerne ikke har et klart svar og derfor trenger en mer grundig refleksjon og bevisstgjøring. Hvor denne refleksjonen tar oss, er vanskelig å forutsi. I det ene øyeblikket ser man for seg de negative konsekvensene som kan skje i lek forbundet med risiko, og i det andre kan man se gleden til barna av å få lov og møte det spennende, viltre og litt farlige. Innen konsekvensetikkk vil nettopp det mulige utfallet av en bestemt situasjon være avgjørende, fremfor hensikten med aktiviteten (Lingås, 2019, s. 25). Innen formålsetikk vil dette være omvendt, hvor selve aktiviteten vil være målet og intensjonen for en vellykket handling. Disse etiske perspektivene, som på mange måter handler om å gjøre godt, men også å unngå skade, handler også om vårt faglige skjønn. Faglig skjønn er basert på både kunnskaper, ferdigheter, evner, holdninger og følelser som gir en kompetanse til å kunne ta ulike beslutninger (Børhaug & Bøe, 2022, s. 199; Gotvassli, 2019, s. 113).

Metode

I denne studien har vi valgt å bruke fokusgruppeintervju som metode, etter som vi ønsket å belyse personalets verdier og holdninger knyttet til risikolek (Smith & Sparkes, 2017, s. 108). Vi valgte å ha fire informanter fra fire ulike avdelinger, hvor både assistenter, barne- og ungdomsarbeidere og pedagogiske ledere ble inkludert i intervjuet. Det å bare gjennomføre ett fokusgruppeintervju gjør at utvalget er forholdsvis lite (Smith & Sparkes, 2017, s. 104), men det er på samme tid stort nok til å gi oss ny kunnskap om de ansattes møte med risikolek (Sandelowski, 1995, s. 59). Det at alle avdelingene i barnehagen var representert, kan være med på å gi oss et helhetlig bilde. Intervjuet ble gjennomført i arbeidstiden til deltakerne i en av barnehagens avdelinger og varte i ca. 45 minutter. En av forskerne ledet intervjuet og stilte spørsmål, mens den andre noterte fortløpende. Vi valgte bevisst å ikke ta opp lyd under intervjuet, da dette kan virke negativt inn på informantenes følelse av å kunne uttale seg fritt. Vi utarbeidet en semistrukturert intervjuguide med åpne spørsmål. Med en slik intervjuguide ble det enklere å stille oppfølgingsspørsmål, og det er større sjanse for at informantene kommer med spontane og levende svar (Dalland, 2020, s. 83). I etterkant av intervjuet gjorde vi en tematisk analyse

og plasserte svar i ulike kategorier, i tråd med Johannesen et al. (2018, s. 279). Kvale og Brinkmann (2015, s. 232) peker på muligheten til å bruke meningsfortetning, hvor vi forkortet setningene til stikkord, noe som ga oss en bedre oversikt over funnene. Informantene ble gitt informasjon om anonymitet og frivillig samtykke, og vi gjorde oss ikke noen notater av personlige opplysninger som kan være med på å identifisere deltakerne.

Funn og diskusjon

Før vi ser på de ansattes verdier og holdninger til risikolek, ser vi et behov for å analysere hvilke former for risikolek denne barnehagen er innom. Dette vil si noe om kulturen, som gir føringer for hvordan de ansatte opptrer i ulike situasjoner.

Tilnærming til risikolek

Jamfør Kleppe (2017) og Sandseters (2009) kategorisering av begrepet risikolek er det spesielt fire av kategoriene vi merker oss i det innsamlede materialet. Disse er lek fra stor høyde, lek med stor fart, lek som innebærer sammenstøt og lek som innebærer kamp. At barna klatrer i trær, er noe de ansatte observerer hver dag, og det kommer frem at dette er en barnehage som er mye ute på tur utenfor barnehagens inngjerdede område. Men også uteområdet i barnehagen kan by på ulike former for risikolek, da terrenget er utfordrende i seg selv. Spesielt de yngste barna i barnehagen får store utfordringer i dette området, og en informant forteller: «Der klatrer de opp hver dag. De må finne en måte å komme seg ned. Noen tør ikke komme ned igjen. Noen tør ikke gå opp. De må for eksempel skli på rumpen.» Dette sitatet underbygger viktigheten av å ha tilgang til et variert uteområde som gir barn mulighet til å vurdere og mestre risiko i det daglige.

Når det gjelder lek med stor fart, er det først og fremst sykkellek barnehagepersonalet forteller om, og de sier at det skjer sammenstøt når barna sykler i stor fart mot hverandre. Lekeslåsning er den leken som innebærer kamp, og dette ser de stort sett blant de største barna. Her forteller de også at personalet var delt i synet på om lekeslåsning skulle være lov eller ikke, og at de ble enige om at det skulle være lov innenfor gitte rammer.

I tillegg til disse kategoriene forteller de også at de er i gang med coasteering, som er lek i vann, både i basseng og i åpen sjø, gjennom hele året. Dette er en kategori vi kan plassere under lek nær farlige elementer. Informantene forteller at de er under opplæring av denne metoden for vanntilvenning, og en informant sier: «Det blir veldig gøy, men også skummelt.» Dette gir oss et viktig signal om at det ikke bare er barna som får erfare et bredt følelsesregister når de er med på risikolek, dette understrekes også av Coaster og Gleave (2008). Også ansatte i barnehagen kan oppleve denne spenningen og frykten for noe som er litt ukjent, men som også gir en glede og en forventning som handler om mestring og samhandling med barna. Denne satsningen på coasteering vitner om en barnehage som tør å satse på noe nytt og spennende og som utfordrer både de ansatte og barna. På mange måter utfordrer de også sin egen barnehagekultur ved å tenke nytt og tilføre leken en ekstra dimensjon. De setter coasteering på planen, gir opplæring til personalet, har en positiv holdning til ekstrem vannlek og kjøper inn utstyr som er nødvendig. Denne barnehagen vil nok etter hvert få mange gode historier som kan være med og fortelle noe om kulturen som finnes her. Dette sier oss noe om hvilke verdier og holdninger de setter høyt og som de synliggjør ved å sette en risikofylt aktivitet i barnehagen, som coasteering, på agendaen. Larsen og Slåtten påpeker at verdier og holdninger gjerne kan være usynlige for andre, og at historier og barnehagens satsninger på denne måten blir ekstra viktige, og dermed kan fortelle noe om hvem de er som barnehage (2020, s. 81).

Støtte og utfordring

Det som kommer frem i våre funn, er at barnehagepersonalet ser på seg selv som aktive veiledere, observatører og lekende voksne. Disse rollene er sentrale med hensyn til å gi gode utviklingsmuligheter for barna. Informantene forteller at barna får utfordre seg selv i risikolek og som kan være med på å gi en god mestringsfølelse. En forteller: «De blir jo flinkere og flinkere», og en annen sier: «Jeg håper de blir selvsikre og tar en utfordring. Jeg tror det hjelper til å takle motgang. Du har fått utfordret deg. Du lærer av det du har prøvd.» De ansatte forteller om gleden barna viser ved å mestre noe nytt og at det å få positive erfaringer har stor gevinst i forhold til andre situasjoner de møter, noe som støtter opp under det Coaster og Gleave (2008) skriver.

Barnehagepersonalet forteller at det å ha et ekstra blikk for de stille og usynlige barna og gjennomføre mer organisert risikolek kan være ekstra

viktig. Når det gjelder risikolek hos gutter og jenter, prøver de ansatte å ikke gjøre noen forskjell, men de forteller at guttene generelt sett er mer aktive og mer søkende til spenningsfylt lek, og en informant sier: «Jentene har ikke det samme behovet for å vise så mye muskler.» Hos de yngste barna ser de ikke så store forskjeller. Det å gjøre kjønnsmessige forskjeller er mer utbredt i andre kulturer enn den norske, og vi kan si at denne barnehagen praktiserer et likhetsprinsipp, som ifølge Sandseter og Kvalnes (2021, s. 105) er kjernen i etikken. Dette prinsippet kan vi relatere til den gyldne regel, som sier at du skal gjøre mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg. Det er vår kultur og våre tradisjoner som legger føringer for hvordan vi ser på gutter og jenter, og likhetsprinsippet er hos oss basert på en moralsk tanke om å behandle gutter og jenter ut fra de samme prinsipp. Likevel er det noe selvmotstridende i at det i dette materialet kommer frem at det eksisterer noen forskjeller mellom kjønnene.

Den gode mestringsfølelsen er også noe som kan bygge selvtillit, og de ansatte forteller om det å lære barna «å gå ut av komfortsonen». En av informantene sier: «Han prøver og prøver og gir aldri opp. Vi ser jo litt an hvem det er vi kan pushe», og en annen sier det blir viktig å «støtte dem og i alle fall ikke begrense dem». Først og fremst sier dette oss at de ansatte er et støttende stillas for barna. Vygotskij har hatt stor betydning innenfor sosiokulturell læringsteori, som vektlegger at barna kan lære og utvikle seg gjennom tett veiledning og støtte fra barnehagepersonell (Lillemyr, 2020, s. 111). En annen informant forteller følgende: «Jeg kan ta meg tid til å utvide horisonten deres mer», og dette sitatet illustrerer på en god måte viktigheten av voksne som er tett på og dermed er klare for enten å utfordre eller å holde noen i hånden. Slike aspekter kan ha stor betydning for barns selvtillit og mestringsfølelse.

En etisk dimensjon i risikolek

Personalet i en barnehage har stor innvirkning på hvordan barna kan få utfolde seg i vilter lek, og på denne måten besitter de også stor makt. De har makt til å sette en stopper for leken eller de kan oppfordre barna og selv være deltakende i barns risikolek. I våre funn ser vi at risikolek noen ganger blir stoppet, og det som da begrenser, er tid, organisering av dagen, bemanning og frykt for skader. Dette begrunner de med at mangel på personale kan redusere muligheten for å gå på tur utenfor barnehagens område, der de ansatte mener

at mye av risikoleken skjer. Men dette skjer også på barnehagens uteområde, og en informant sier: «Vi stenger av dissene fordi vi ikke er nok folk. Det finnes jo mange andre løsninger? Bare det at vi ikke er organisert godt nok.» For det første forteller dette oss at noe i barnehagens struktur kan hindre barns deltakelse i risikolek både innenfor og utenfor barnehagens område. For det andre kan dette også handle om en konsekvensetikk der de frykter skader som kan oppstå hos barna, og de velger derfor å eliminere risikoen for dette (Lingås, 2019, s. 25). Selv om vi legger merke til denne redselen, ser vi også noe annet som trer frem i følgende sitat: «Når jeg vet at du er redd, er jeg tøff, og når du er tøff, kan jeg være redd.» Her forteller informanten om de ansattes toleransegrenser til ulike former for risikolek og hvordan de kan støtte hverandre i de situasjoner de står i. Utsagnet kan vitne om en bevisst og reflektert holdning til hverandres grenser og at de sammen som barnehage kan være i stand til å møte barna på best mulig måte (Lingås, 2019, s. 15).

En annen informant sier: «Jeg har en kollega borte hos meg som er veldig redd, og av og til sier jeg til henne: Snu deg du, gå andre veien.» Dette svaret kan antyde at personalet ikke fungerer som et støttende stillas for hverandre. Her kunne det vært en mulighet for å utfordre hverandres grenser slik at neste gang en er i tilsvarende situasjon, kunne vært den ansatte som støttet og utfordret barnet (Aksland & Sataøen, 2019, s. 203).

I samtale om tilbakemeldingskulturen i barnehagen kom følgende sitat frem: «Vi sier det på en fin måte, vi neglisjerer ikke hverandre. Prøver å fortelle at vi har kontroll og at dette går fint.» Ved et slikt samarbeid vil de ansatte kunne utnytte hverandres styrker og bidra til en kultur som er både inkluderende og støttende. Dette vitner om en god tilbakemeldingskultur i barnehagen. Da samtalen fortsatte, ble det fortalt følgende:

Jeg kan bli usikker – tenk hvis det skjer noe nå, da? Da fikk hun jo rett, dette var jo farlig. Jeg har lyst at de skal få lov, men redd for ansvaret med at de skader seg eller blir veldig redde, og en annen forteller: Jeg blir veldig usikker hvis jeg tenker at dette er greit og så er det en kollega som sier «Oooæh? Synes du dette er greit?». Da blir jeg redd for at mine holdninger er feil.

Det som fremkommer her, kan handle om redsel for å gjøre noe feil og som kan få negative konsekvenser for barna. Disse utsagnetene forteller oss at

holdningsarbeid i barnehagen kan være svært krevende. Det handler også om en etisk konflikt de ansatte står i, der både konsekvensetikk og formålsetikk legger sterke føringer for tanker og handling (Lingås, 2019, s. 25). Med bakgrunn i risikolekens viktige plass for barnets utvikling, mestring og vurdering (Brussoni et al., 2015; Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 50) er det ønskelig at personalet skal la barna få utfolde seg fritt med leker som innebærer risiko, og ikke la usikkerhet og regler innskrenke deres muligheter for å drive med denne formen for lek. Først og fremst må personalet håndtere sine egne følelser knyttet til risikolek, samtidig som de kontinuerlig må forsøke å støtte hverandre og ha forståelse for den andres synspunkt. Sist, men ikke minst kan en bli usikker og tvilende dersom andre tenker annerledes enn en selv. Dette paradokset sier noe om hvor vanskelig det kan være å stå i slike etiske utfordringer og at det kan være vanskelig å stole på sitt faglige skjønn. Noen ganger vil skjønnsvurderinger gjøres spontant, og en kan da prate om relasjonelt skjønn (Børhaug & Bøe, 2022, s. 199). Andre ganger gjør en skjønnsmessige vurderinger ut fra faglige diskusjoner i barnehagen. Alt i alt er slike refleksjoner i kollegiet svært sentralt for en bevisstgjøring av barnehagens og de ansattes ståsted, samtidig som usikkerheten kan føre til at en tar andre valg enn det en i utgangspunktet hadde tenkt.

Avslutning

I dette kapittelet har vi satt søkelys på risikolek og sett på hvilke verdier og holdninger de ansatte har til denne formen for lek. Det som først og fremst utpeker seg som et sentralt funn, er at det skjer verdifulle refleksjoner rundt risikolek straks barnehagen har satt temaet på agendaen. Dette bevitner viktigheten av å dykke ned i et tema, der holdninger og verdier blir løftet frem og ny kunnskap kan oppstå. Det at barnehagen driver med for eksempel coasteering, forteller noe om en kultur som er proaktiv og som ønsker å tilby barna noe helt spesielt med tanke på vanntilvenning.

Et annet viktig funn er at de ansatte ser på seg selv som sentrale støttepillere for barna, der de ønsker å motivere og støtte opp under risikofylt lek. I denne funksjonen som støttende stillas ser vi at de vektlegger hvordan de kan være aktive veiledere slik at barna kan få utvikle seg og utfordre sine grenser. Dette gjør de for alle barn, men ser også viktigheten av å utfordre og støtte

de stille barna. Selv om barnehagens ansatte ikke gir forskjellsbehandling til jenter og gutter, ser de likevel at kjønne er aktive på ulike måter. Selv om barnehagen praktiserer et likhetsprinsipp, kan det likevel hende at de ikke er så bevisst hvordan de agerer eller løfter frem ulike former for risikolek hos jenter og gutter. Kanskje et likhetsprinsipp faktisk innebærer å behandle gutter og jenter ulikt, slik at begge kjønn får en reell opplevelse av å bli utfordret i ulike aktiviteter.

Det siste funnet vi vil løfte frem, handler om en etisk dimensjon som finner sted hos de ansatte. Selv om noen strukturer i hverdagen, som for eksempel for få folk på jobb, gjør at risikolek noen ganger blir både avbrutt eller ikke støttet opp under, ser vi at personalet er bevisst hvordan de kan hjelpe hverandre i en barnehagehverdag. Ved å ta i bruk positive egenskaper til den enkelte klarer de å bygge opp en holdningskultur som vil det beste for barna. Dette betyr at en konsekvensetikk noen ganger må falle til fordel for formålsetikken, der det viktigste blir at barna får prøve seg og utforske grenser og ikke blir hindret med hensyn til skader som kan oppstå.

De ansattes verdier og holdninger som har kommet frem i denne undersøkelsen, kan bidra til at risikolek opprettholdes i barnehagene. Dette kan være med på å oppfylle rammeplanens intensjon, om at personalet skal kunne gi barna varierte og utfordrende bevegelsesmuligheter, og at man også har en mulighet til å møte Helsedirektoratets anbefaling om minimum tre timer fysisk aktivitet hver dag.

Referanser

- Aksland, L. & Sataøen, S.O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. (4. utg.). Gyldendal.
- Allen, J.L. & Rapee, R.M. (2005). Anxiety disorders. I P.J. Graham (Red.), *Cognitive behavior therapy for children and families* (2. utg., s. 300–319). Cambridge University Press.
- Bang, H. (2020). *Organisasjonskultur*. (5. utg.) Universitetsforlaget.
- Brevik, G. (2001). *Sug i magen*. Tiden.
- Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, C., Ishikawa, T., Sandseter, E., Bienenstock, A., Chabot, G., Fuselli, P., Herrington, S. Janssen, I. Pickett, W., Power, M., Stanger, N., Sampson M. & Tremblay, M. (2015). What is the relationship between risky outdoor play and health in children? A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 6423–6454. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph120606423>
- Børhaug, K. & Bøe, M. (2022). *Barnehagelærerprofesjonen*. Universitetsforlaget.
- Clarke, K., Cooper, P. & Creswell, C. (2013). The parental overprotection scale: Associations with child and parental anxiety. *Journal of Affective Disorders*, 151(2), 618–624. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jad.2013.07.007>
- Coaster, D. & Gleave, J. (2008). *Give us a go! Children and young people's views on play and risk-taking* (Playday rapport). https://www.playday.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/give_us_a_go___children_and_young_peoples_views_on_play_and_risk_taking.pdf
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Dønnestad, J., Andersson, K., Bergem, M.B., Getz, M.Ø., Grindland, I., Sperstad, J.S. & Teinung, E. (2018). *Helsefremmende praksis i barnehager og skoler i Groruddalen. En kartlegging av kosthold og fysisk aktivitet*. <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/prosjekter/folkehelseprosjekt-i-barnehager-i-bydel-grorud/>
- Helsedirektoratet (2022). *Nye råd om fysisk aktivitet og stillesitting – hvert eneste minutt teller*. Helsedirektoratet. <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/fysisk-aktivitet-i-forebygging-og-behandling>
- Johannesen, L.E.F., Rafoss, T.W. & Rasmussen, E.B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Kleppe, R. (2017). Characteristics of staff–child interaction in 1–3-year-olds' risky play in early childhood education and care. *Early Child Development and Care*, 188(10), 1487–1501. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430.2016.1273909>
- Kleppe, R. (2018). *One-to-three-year-olds' risky play in early childhood education and care* (Doktoravhandling, OsloMet – storbyuniversitetet). ODA. <https://oda.oslomet.no/handle/10642/5890>
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
- Larsen, A.K & Slåtten, M.V. (2020). *Nye tider. Nye barnehageorganisasjoner*. (2. utg.) Fagbokforlaget.
- Lillemyr, O.F. (2020). *Lek på alvor*. (4. utg.) Universitetsforlaget.
- Lingås, L.G. (2019). *Etikk for pedagoger*. (3. utg.) Gyldendal Akademisk.

- Mjaavatn, P.E. (1999). *Splitthopp, epleslang og fotball – en rapport om barn og egenorganisert fysisk aktivitet*. Norges idrettsforbund og olympiske komité.
- Nilsen, A.K.O., Anderssen, S.A., Resaland, G.K., Johannessen, K., Ylvisaaker, E. & Aadland, E. (2019). Boys, older children, and highly active children benefit most from the preschool arena regarding moderate-to-vigorous physical activity: A cross-sectional study of Norwegian preschoolers. *Preventive Medicine Reports*, 14, 100837. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2019.100837>
- Osnes, H. & Skaug, H.N. (2015). Kroppsøig lek, fysisk miljø og helse i barnehagen. *Første steg*, 2. <https://utdanningsforskning.no/artikler/kroppslig-lek-fysisk-miljo-og-helse-i-barnehagen/>
- Pellegrini, A.D. & Smith, P.K. (1998). Physical activity play: The nature and function of a neglected aspect of play. *Child Development*, 69(3), 577–598.
- Sandelowski, M. (1995). Sample size in qualitative research. *Research in Nursing and Health*, 18, 179–183.
- Sando, O.J., Kleppe, R. & Sandseter, E.B.H. (2021). Risky Play and Children's Well-Being, Involvement and Physical Activity. *Child Ind Res* 14, 1435–1451. <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09804-5>.
- Sandseter, E.B.H. (2009). Characteristics of risky play. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 9(1), 3–21. <http://dx.doi.org/10.1080/14729670802702762>
- Sandseter, E.B.H. (2010). *Scaryfunny: A qualitative study of risky play among preschool children* (Doktoravhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet). NTNU Open. <http://hdl.handle.net/11250/270413>
- Sandseter, E.B.H. & Kvalnes, Ø. (2021). *Risikofylt lek. En etisk utfordring*. Universitetsforlaget.
- Sandseter, E.B.H., Sando, O.J. & Kleppe, R. (2021). Associations between Children's Risky Play and ECEC Outdoor Play Spaces and Materials. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7), 3354. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph18073354>
- Sandseter E.B.H., Sando, O.J., Pareliussen, I. & Egset, C.K. (2013). *Kartlegging av hendelser og ulykker som medfører skade på barn i barnehage*. <http://hdl.handle.net/11250/2427379>
- Sandseter, E.B.H., Ball, D.J., Brussoni, M., Little, H. & Eager, D. (2017). Risk and safety in outdoor play. I T. Waller, S. Wyver, E.B.H. Sandseter, E. Ärlemalm-Hagsér, L. Lee-Hammond & K. Lekies (Red.), *The SAGE handbook of outdoor play and learning* (s. 113–126). Sage.
- Sivertsen, B. & Johansen, M.S. (2022). *Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2022*. Oslo: Studentsamskipnaden SiO. https://studenthelse.no/SHoT_2022_Rapport.pdf
- Smith, B. & Sparkes, A.C. (2017). *Routledge Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise*. Routledge International Handbooks.
- Stephenson, A. (2003). Physical risk-taking: Dangerous or endangered? *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 23(1), 35–43. <https://doi.org/10.1080/0957514032000045573>

